

Львівська
міська
рада

УКРАЇНСЬКА МОВА У СВІТІ

Збірник матеріалів
VI Міжнародної
науково-практичної конференції

Львів, 2020

Міністерство освіти і науки України
Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»

УКРАЇНСЬКА МОВА У СВІТІ

**Збірник матеріалів
VI Міжнародної
науково-практичної конференції**

Львів, 2020

УДК 811.161.2(4/9)(063)

У 27

Редакційна колегія:

Ірина Ключковська (к. пед. н., доц.), Україна

Ірина Козловська (д. пед. н., проф.), Україна

Галина Мацюк (д. філол. н., проф.), Україна

Наталія Муқан (д. пед. н., проф.), Україна

Алла Недашківська (д. н., проф.), Канада

Оксана Трумко (к. філол. н.), Україна

Українська мова у світі : Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, 25 червня; 6 листопада 2020 р. – Львів: ТзОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. – 198 с.

До збірника увійшли наукові доповіді учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Українська мова у світі», що відбулася в онлайн-режимі та складалася з двох частин: панельної дискусії «Українська мова у світі: імпульси з України» (25 червня 2020 р.) та вебінару-презентації «Мова – ключ до України» (6 листопада 2020 р.). Об'єктом наукового обговорення стали питання функціонування української мови у світі, методики викладання української мови як іноземної, організація навчального процесу в українознавчих осередках у світі, використання новітніх технологій у викладанні. Збірник призначений для широкого кола науковців, студентів, аспірантів і викладачів.

Конференція відбувалася за підтримки Львівського конференц-бюро та була дофінансована в рамках Програми «Львів науковий».

Відповідальна за випуск: Ірина Ключковська

Комп'ютерна верстка: Ірина Побран

Літературна редакція: Оксана Горда, Назар Данчишин, Наталія Мартинишин, Олена Мицько, Ольга Сорока, Ольга Руснак, Оксана Трумко

Відповідальність за зміст несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не збігатися з поглядами редакційної колегії.

Наталія ВОРОНА, НАТАЛІЯ ПИЛИПЕНКО-ФРИЦАК ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ІМЕННИКИ СПІЛЬНОГО РОДУ»	35
Оксана ГАЛАЙЧУК ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-НОВИННОГО КОНТЕНТУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ДОСВІД ДЛЯ УМІ	39
Сергій ГЕРАСЬКОВ УКРАЇНОЗНАВЧИ СТУДІЇ В ЯПОНІЇ: ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ	42
Надія ГЕРГАЛО-ДОМБЕК «ЛАГІДНА УКРАЇНІЗАЦІЯ» РОСІЙСЬКОМОВНИХ МІГРАНТІВ З УКРАЇНИ У ПОЛЬЩІ	46
Оксана ГОРДА, ОКСАНА ТРУМКО НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЄКТ «ОБРАЗКИ З ЛЕСИНОГО ЖИТТЯ»: СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ	51
Назар ДАНЧИШИН ПРІОРИТЕТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	55
Марина ДЕМЕДЮК ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ КРОСКУЛЬТУРНОГО АНАЛІЗУ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	58
Ірина ЗБИР ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНОЗНАВЧИХ СТУДІЙ У РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЯ	61
Ірина ЗОЗУЛЯ ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ЗА І ПРОТИ	65

Ірина ЗОЗУЛЯ
(Вінниця, Україна)

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ЗА І ПРОТИ

Здатність до спілкування українською мовою як іноземною передбачає формування у студентів якостей, що роблять процес оволодіння мовою як засобом міжкультурної комунікації ефективним. До цих якостей належить інтерес і позитивне ставлення до мови, що вивчається, до культури народу, що розмовляє цією мовою, загальнолюдська свідомість, самостійність у певних видах діяльності, розуміння важливості вивчення іноземної мови.

Основні труднощі вивчення лексики в іноземній аудиторії пов'язані з тим, що словниковий склад української мови характеризується безмежністю й невичерпністю. Лексична система найбільш чутливо реагує на різні (соціальні, культурні, наукові, політичні, економічні) зміни в житті суспільства. Склад української літературної мови постійно змінюється: внаслідок багатозначності й запозичень до неї постійно входять нові слова, а застарілі навпаки виходять з ужитку.

Скільки слів в українській мові? Наприклад, Великий тлумачний словник української мови налічує 250 тисяч слів [1]. У ньому поєднано академічну повноту мовної лексики з лаконічною формою однотомного видання. Словник містить близько 250 тис. слів і словосполучень, у тому числі й ті, що увійшли в українську літературну мову впродовж останнього десятиліття. Окрім загальноновживаних слів, у словнику наведено основні терміни сучасної науки й техніки, а також слова, що визначають явища й реалії виробничого, культурного й побутового життя. Звичайно, мабуть, немає такого українця, який би знав й послуговувався всіма словами мови. А який же той мінімум, яким має володіти людина для вільного спілкування, навчання та працевлаштування? Як зауважують багато науковців та методистів-практиків – вивчення іншомовної лексики має початок, але не має кінця.

Оволодіти іншомовною лексикою означає:

- запам'ятати значення й форму лексичних одиниць, передбачених навчальною програмою;

- навчитися користуватися цими мовними одиницями в різних видах мовленнєвої діяльності;
- навчитися розуміти лексичні одиниці на слух і під час читання текстів.

Мета роботи з оволодіння іншомовною лексиною полягає у формуванні лексичних навичок, необхідних для реалізації іноземними студентами мовної діяльності.

Зробимо перший підсумок: знання української мови як іноземної певною мірою асоціюється зі знанням слів, у той час, як володіння мовою – з лексичними навичками, які саме й забезпечують функціонування лексичних одиниць у спілкуванні. Отже, лексичні навички варто розглядати як найважливіший і невіддільний компонент змісту навчання іноземної мови, а їхнє формування якраз і є метою навчання лексичного матеріалу.

У 2020 році опубліковано Стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною [4]. Документ містить чіткий перелік комунікативних умінь і навичок до кожного з рівнів (A1–C2) за всіма видами мовленнєвої діяльності (слухання, читання, письмо, говоріння), які детально описано відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [2]. Практичною цінністю цього видання є наявність у ньому трьох каталогів, які доповнюють кожен рівень: Каталог А – перелік комунікативних намірів, Каталог Б – тематичний каталог і Каталог В – зміст мовної компетенції. Такий детальний і всебічний перелік компетенцій дає змогу чітко окреслити межі між рівнями, що своєю чергою істотно полегшить роботу над створенням єдиного Лексичного мінімуму з української мови як іноземної.

Однак є певні «але». Кожен заклад вищої освіти України у своїх навчальних планах має неоднакову кількість годин, відведених на вивчення української мови як іноземної від початкового етапу (підготовче відділення) до завершального (аспірантури). Логічно, що всі університети будуть мати «свій» лексичний мінімум, який залежатиме від обраної іноземними студентами спеціальності, адже філологам та лікарям потрібно мати набагато більший словниковий запас, ніж, наприклад, інженерам.

Отже, другий підсумок – умови навчання іноземних студентів в українських університетах і, насамперед, обмежена кількість навчального часу й вузька тематика, зумовлюють необхідність формування лексичного мінімуму, що має відповідати меті та змісту навчання іноземної мови в закладі вищої освіти.

У лексичному мінімумі будь-якої мови розрізняють активний і пасивний мінімум. Активний лексичний мінімум – це той лексичний матеріал, яким студенти повинні користуватися для вираження своїх думок в усній і письмовій формах. Пасивний лексичний мінімум – це та лексика, яку вони мають лише розуміти, сприймаючи чужі думки в усній формі (в аудіюванні) та письмовій формі (під час читання). Активний і пасивний словниковий запас утворюють так званий наявний або реальний словник, який слугує основою для формування потенційного словника. Виходячи з цієї інформації, мовознавці кожного університету, де навчаються іноземні студенти, можуть укласти власний лексичний мінімум, який надалі слугуватиме основою для створення єдиного загальнодержавного мінімуму. Але на що опиратися в такому випадку – лише на активний словниковий запас чи на обидва?

Думки викладачів-практиків розділилися. Дехто вважає ідею створення так званого «єдиного словника української мови для іноземних студентів» цілком прийнятною. На їхню думку, це полегшить роботу з розробки стандартної навчально-методичної літератури для іноземних студентів. Але є й такі методисти, які зауважують, що створення такого лексичного мінімуму може призвести до «колапсу», адже він може суттєво ускладнити роботу укладачам сертифікаційних тестів на знання мови й тим, хто тестуватиме претендентів.

Як результат, третій підсумок – найбільш актуальною для методики навчання лексики української мови як іноземної є проблема диференційного відбору та накопичення лексем.

Викладачі Вінницького національного технічного університету спробували укласти словник із найнеобхіднішими лексемами для іноземних студентів немовного університету [3]. Три роки апробації показали, що видання є корисним, оскільки в ньому є не просто українські слова, але і їхні відповідники 4 мовами – англійською,

іспанською, португальською та китайською. Ця методична розробка допомагає іноземним студентам швидше запам'ятати та ввести в ужиток необхідний мінімум. Але, звичайно, цього недостатньо. Тому ми почали працювати над так званим «потенційним словником» іноземних студентів. Що мається на увазі? Необхідно відокремити реальний пасивний словниковий запас студента від його потенційного словникового запасу. Усі незнайомі слова можна поділити на дві групи: 1) слова, які студент не може зрозуміти самостійно, тому звертається до словника; 2) слова, які студент може зрозуміти самостійно на підставі контексту або за допомогою внутрішніх можливостей самого незнайомого слова. Саме слова, що належать до другої групи, і є джерелами розширення вокабуляру, бо мають своєрідний «потенціал». Таким чином виник та закріпився у вжитку в методиці викладання іноземних мов термін «потенціальний словник» [5, с. 76].

Четвертий підсумок – опираючись на базовий словник, іноземні студенти можуть зрозуміти певний відсоток невивчених лексичних одиниць, які належать до потенційного словника.

Отже, чи можна укласти єдиний лексичний мінімум з української мови для іноземних студентів? Це питання ще потребує дискусій, опитувань, значної кількості наукових розвідок. Це й буде предметом нашого подальшого дослідження в майбутніх наукових і методичних працях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Лексичний мінімум з української мови для слухачів-іноземців підготовчого відділення : словник / Л. Є. Азарова, І. Є. Зозуля, Л. В. Горчинська, Л. В. Солодар. Вінниця : ВНТУ, 2018. 108 с.
4. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань : посібник /

Д. Мазурик, О. Антонів, О. Синчак, Г. Бойко. Київ : Фірма «ІНКОС», 2020. 186 с.

5. Стрельчук Я. В. Роль і місце потенційного англомовного словника студентів нефілологічних спеціальностей. *Наукові праці. Педагогіка*. 2014. Вип. 197. Т. 209. С. 75–80.